

DE LIEFDE
VAN
SINTE GEERTRUI

**Een Brabantsche legende
die reeds lang vergeten is**

DOOR

Stan DIETVORS

:: UITGAVE TEN BATE VAN DE ::
SINT GERTRUDISKERK TE UTRECHT

Een woord vooraf

In “De Maasbode” van de maand Januari 1924 verscheen in een negental feuilletons een aloude, maar sinds lang vergeten Brabantsche legende van de H. Gertrudis : “De Liefde van Sinte Geertrui”, door Stan Dietvors.

Weer meer bekendheid te geven aan alles, wat omtrent deze eertijds, vooral ook in Utrecht, zoo populaire volksheilige, in vergetelheid is geraakt, deed mij besluiten tot den schrijver en de directie van bovengenoemd dagblad het verzoek te richten, deze legende in dezen vorm te mogen uitgeven.

Als pastoor van de nieuwe Sint Geerte-parochie - een voortzetting van de door de Hervorming vernietigde - is het mij aangenaam, dat bovengenoemd verzoek welwillend werd toegestaan.

Het hier gebodene is in zijn geheel geen ware geschiedenis, maar legende. Legendes zijn verhalen van heiligenlevens of van wonderbare feiten en gebeurtenissen, waaraan meestal een historische kern ten grondslag ligt. Zij zijn een voortbrengsel der kinderlijk-naïeve volksverbeelding der eeuwen, geboren uit den drang, om een natuurverschijnsel, een feest, een volksgebruik, te verklaren.

Onze legende is gebaseerd op het afwijzen van een huwelijk door de H. Gertrudis, die het eenzame kloosterleven verkoos boven een wereldsch leven aan het Frankische Hof.

Langzaam aan wordt de H. Gertrudis meer en meer in onze belangstelling getrokken. Een korte levensbeschrijving vinden we in “Neerlands Heiligen in vroeger Eeuwen”, door J. A. F. Kronenburg. Het leven van de H. Gertrudis koos J. R. van der Lans als onderwerp van zijn

historischen roman “MaagdePalmen”, terwijl Marie Koenen zich door hetzelfde liet inspireeren voor haar roman “Het Koninkje”, thans verschijnend in “De Beiaard”.

Nog dit jaar verscheen een tijdschrift gewijd aan de geschiedenis en volkskunde van WestBrabant, onder den titel van “Sinte Geertruydsbronne”, welks eerste bijdrage ons in woord en beeld bekend maakt met de zoetwaterbron, welke nabij Bergen-op-Zoom Sint-Gertrudis deed ontspringen te midden van 't zilte Scheldewater. Moge de in aanbouw zijnde Sint Gertrudiskerk, alsook deze legende, brengen meer kennis van en daardoor nog meer liefde en vereering voor de eertijds ook in onze stad zoo gevierde Heilige.

H. Gertrudis, eertijds Vrouwe van dit land, bid voor uw volk.

*L. J. v. d. HEIJDEN,
Pastoor v. d. St-Gertrudisparochie Utrecht.*

Opmerking

De ‘woordverklaringen’ in het boekje zijn hier als voetnoten opgenomen.

De Liefde van Sinte Geertrui

I. De minnaar loopt een blauwtje

- Eindelijk heb ik u dan gevonden, waarde Geertrui. Het koren brak uit den grond, toen ik het kasteel van [Grimoald](#), uwen broeder, verliet: - teleurgesteld, omdat gij vertrokken waart; nu golft het als een gouden zee over dees vruchtbare velden, en al dien tijd heb ik gezocht in alle streken, waaruit de winden kunnen waaien. Ik ben naar Nijvel gereden, waar ik uwe moeder, de edele [vrouwe Itta](#), zag - zij laat u groeten - omringd door een leger van armen en zieken, die aan haar klooster steun en troost kwamen zoeken. Zij kon mij niet helpen.

Dan heb ik mijn moeilijken tocht verder naar Frankenland voortgezet; ik vond er uwe zuster [Begga](#), het volk onderwijzend in de nieuwe leer. Zij sprak tot mij : ridder Diederik, samen hebben wij, mijn zuster Geerten en ik, het hof van [koning Sigebert](#) verlaten en wanneer wij aan den grooten Kruisweg gekomen waren, zijn wij gescheiden ; mijn zuster is naar het woeste land der ruwe Bataven getrokken. Zoek daar en groet haar van mij. Toen begon eerst de reize.

Zie mijn paard : het is verfoold¹), zijn pooten zijn krom van het klauwen over bergen en het dabben door moerassen. M'n kleeren zijn verscheurd in de wilde bosschen, maar dat alles is vergeten, nu ik u gevonden heb; en de ridder schudde beide handen van de schoone jonkvrouw, die met neergebogen hoofd de opgetogen tale had beluisterd.

---

¹ afgemat

Dan vielen de lange, blonde lokken als gouden weefsels over heur blanken hals en haar oogen, waarin het blauw van den hemel spiegelde, vroegen :

- Waar om zocht gij mij ?

De jonkman begreep den blik. Een oogenblik aarzelde hij ; de glans van haar heerlijk gelaat deed zijn stemme stokken door verbazing, maar dan sprak hij :

- Geerten, ik ben gekomen, om u mijn paard, mijn schild en mijn zwaard aan te bieden.

De jonkvrouw beefde en zeide : ik wist Diederik, dat gij eens komen zoudt om mij tot uwe gezellin te vragen. Toen wij nog klein waren en met de andere kinderen in de lusthoven van 't koninklijk slot speelden en kwetterden als jonge vogels, waart gij - ik en weet niet waarom - reeds mijn ridder. En later, wanneer gij van tournooien of veldtochten terugkeerdet, werden de schoonste tropheeën steeds aan mij geschonken. Waarom ? Ik heb er dikwijls over nagedacht, Diederik, en ik moet u zeggen, dat ik altijd een groote genegenheid voor u gekoesterd heb ...

- Liefste Geerten, onderbrak de ridder.

- Maar toch - en tranen welden in haar oogen - ik zal u moeten teleurstellen, Diederik.

- Geerten!

De jonkvrouw droogde haar tranen in een garf²) van heur lokken en sprak :

Wees niet boos op mij, Diederik. Ik weet niet, of ge mij begrijpen zult, gij, die nog niet tot de christenen behoort³).

Herinnert gij u nog de lessen, welke onze goede moeder ons gaf en

---

² bundel

³ Waarmee de lezer weet dat Diederik nog behoorde tot de 'oude leer'.

waarbij gij menigmaal tegenwoordig waart tot er verbod kwam van uwen vader, die voor de oude leere⁴) was ? Wereldsche zaken hebben u misschien veel doen vergeten, maar dit eene zult ge wel in uwe herinnering hebben behouden - want moeder zei het dagelijks - : “bovenal, bemint den Heer, uwen God” .

Zie, Diederik, daar zijn twee soorten van liefde. De eerste, dat is de aardsche, welke gij mij aanbiedt, de tweede is de bovenaardsche, de liefde tot God, welke oneindig is, omdat God oneindig is. De eerste zou mij niet bevredigen, omdat al... maar laat ik kort zijn en u zeggen, dat ik de tweede gekozen heb.

Diederik, wees niet boos op mij. Later zult gij misschien beseffen, waarom ik uwe liefde niet kan aanvaarden en te Oeverberg⁵) in het klooster van Sint-Jan getreden ben. En nu moet ik gaan, heer ridder. Men wacht mij in het klooster. Vaarwel Diederik.

Zij stak haar slanke vingers uit naar den ridder, die ze met zijn groote handen vast omklemde.

- Gij zult niet vertrekken, Geerten; gij behoort mij, riep hij met zegevierenden blik in zijn oogen.

Geerten stond een oogenblik verbaasd, doch door den zachten glans van goedheid, welke over haar gelaat schemerde, brak plots een lichtende fierheid, en zij zeide : “Met welk recht, spreekt gij zoo, heer ridder. Ik weet het, gij zijt de sterkste; gij kunt u van geweld bedienen, maar geweld is in strijd met de leer van God en zal steeds gestraft worden. Het geweld om het bezit heeft al de rampen en ellenden over de wereld gegoten. Het is het doel, waarom de strijders naar verre

---

⁴ De oude leer – de (door het christendom aangeduide) heidense tradities.

Onbelicht blijft of hiermee de Germaanse dan wel de Romeinse godenverering wordt bedoeld.

⁵ Thans heet dees plaats Geertruidenberg.

streken voeren. Maar vele jonge mannen zijn nimmer teruggekeerd; anderen hebben ons de verschrikkelijke ziekten meegebracht, waaronder wij thans gebukt gaan en ten slotte, ja ten slotte, waren er met eer, roem en goud beladen, doch die eer, die roem en dat goud werden bronnen van nieuwe twisten en ellenden.

Neen, neen, ridder Diederik : liefde is alleen door liefde te winnen.

De jonkman was getroffen door deze tale. "Liefde is alleen door liefde te winnen", werd als een schoone zang geweven in het ruischen der volle velden.

- Vergeef mij, Geerten, smeekte Diederik, terwijl hij zijn drieste oogen neersloeg. Sta mij slechts eene gunste toe.

- Zoo zij mogelijk is, heer ridder.

- Laat mij u weerzien, Geerten.

- Het zal, en dan liep de jonkfer⁶⁾ door het wegelken in het gerstenveld, dat over haar deinde als een zee.

Diederik, betooverd door de lenigheid van haar slanken gang, staarde over de rijpende akkers, maar hij zag nog slechts de lokken, die glansden boven de gouden halmen. Soms meende hij het hoofd te zien keeren - dan zwaaide hij zijn zwaard tot een groet, - doch het antwoord kwam niet.

---

⁶ maagd

II. *Helsche plannen*

Vele dagen en lange nachten zwierf de ridder met bonzende borst rond Oeverberg⁵), hopende haar weer te zien.

Maar elke dag bracht nieuwe teleurstellingen; ten slotte was zijn hart zoo vol pijn van ongeduld, dat hij zijn bijgeloovige angsten overwon en aan het klooster ging kloppen.

Een statige jonkvrouw opende.

- Ik ben ridder Diederik, sprak hij kort - ik wensch de goede Geertrui te zien.

- Wees gegroet, heer ridder, zei de jonkvrouw zacht. Geertrui is vertrokken.

- Vertrokken, riep de jonkman wanhopig. Zeg mij waarheen?

- Jonkvrouw Geerten is met het land van Strijen begiftigd en nu wensch zij al haar onderdanen te bezoeken om hun te zeggen, dat de hooge waardigheid, waartoe zij geroepen werd, niets zal veranderen aan de vriendschap...

- Ja, ja, onderbrak de ridder ongeduldig. In welke richting is zij afgereisd?

- Ik weet het niet. De landsvrouwe van Strijen is gegaan, gelijk altijd, zonder praal en zonder wacht.

- Dank u, sprak de ridder, terwijl hij te paard sprong met een drift alsof hij op den vijand ging inrijden.

Diederik vloog langs de oevers van de Strene, welke sinds de komst van Geerten tot vruchtbare velden verwerkt waren. Dan zwoegde hij langen tijd door wildernissen en moerassen om aan de boorden der Schelde te geraken. De jonkman gunde zich geen ruste; zijn zwart paard was wit van schuim en Diederik's borst dampte, zoo gloeide zijn hart van verlangen. Maar overal waar hij vroeg, luidde het antwoord : Geerten? helaas, de heilige Geerten is reeds van hier vertrokken.

Op zekeren dag, tegen den avond, toen hij eindelijk de hooge oevers van de Schelde bereikt had, bleef zijn paard plotseling staan; het dier keek zijn meester deemoedig aan, zwijmelde en rilde van uitputting. - Gaat het niet meer, jongen, fluisterde Diederik, terwijl hij zijn paard langs den hals streelde. - Kom, eet maar wat, hier langs de berghelling; het zal je goed doen.

Diederik krom boven op den heuvel, waarover stoere eiken hun breede kruinen spanden; de ridder tuurde en tuurde in het rond, doch hij zag niets dan de Schelde, die nog lichtte in den twijfeldag⁷).

Den berg af dalend wrong hij zich door dichte braam- en brembosschen tot hij aan een voetpad kwam. Hier moeten menschen wonen, meende hij en hij volgde het paadje, dat plotseling doodliep op een kleinen heuvelbult vol warrig struikgewas, waarin wilde dieren hun rumoerig avondspel begonnen.

Bij Jupiter, da's vreemd, mompelde Diederik en hij sloeg zijn zwaard zoo nijdig tegen een beuk, dat heel de heuvel daverde, als bij een onweer.

Het werd stiller ... Juist wilde Diederik terugkeeren, toen er uit een groep dikke eiken-stronken, dichtbegroeid met slingergroen, een lange gestalte te voorschijn trad.

- Waart gij het, die mijn huis zoo deed schudden, vroeg de man met diepe, barsche stem.

- Heeft uw poortje zóó gerammeld, spotte Diederik, terwijl hij zijn framee⁸) vaster omklemde.

De lange liet zich echter niet van zijn stuk brengen en ging op denzelfden toon voort : Wie zijt gij en wat zoekt gij hier?

---

⁷ Schemering

⁸ Wapen

De ridder zei hem wie hij was en vroeg om een nachtverblijf voor zich en zijn paard.

- Zijt gij christen of houdt gij aan de oude leering?⁹⁾

- Ik sta op de breede bane, welke tusschen beide loopt, antwoordde Diederik.

- Dan kunt gij in mijn schamele kluis vernachten, zei de man op meer gemoedelijken toon.

Diederik ging z'n paard halen en teruggekeerd, was hij niet weinig verwonderd, toen hij zag hoe de lange het groen op zij schoof en een schoon stalleke opende.

- En volg mij nu, sprak de oude, die op handen en voeten door een lange pijp kroop, welke uitkwam in een groot vertrek, waarin een houtvuur knapperde en tooverachtig lichtte over de wanden, welke met schitterende gouden en zilveren serraaten en bigaaten bedekt waren, afgewisseld door veelkleurige schilden, zwaarden en talrijke geelgekleurde doodskoppen.

- Een oogeblik huiverde Diederik, bij het zien van dit alles. Was hij in een roovershol gelokt ? Doch dra werd hij weer gerust, toen hij uit een donkeren hoek van de spelonk, waar de rustbedden lagen, slechts een krielerig vrouwken zag naderen.

- Dat is mijn echtgenoot, sprak de lange, die nu dicht bij het vuur stond en vol belicht werd.

Diederik boog, maar monsterde tegelijk zijn gastheer. Het was een lange gestalte, kloek en recht nog, hoewel zijn baard, die bijna tot de bloote beenen reikte, wit glinsterde als pas gevallen sneeuw. Hij droeg een zeer ouden, Grieksch gekovelden mantel¹⁰⁾, een tasch op zij en

---

⁹ Dit stukje tekst staat in het boekje twee regels lager. Hersteld conform de Maasbode van 09 januari 1924

¹⁰ Op Griekse wijze van een halskap voorzien

een Diogenes-stok in de hand. Zijn diepe oogen, waarover zware wenkbrauwen hingen, gloeiden als die van een arend.

- Gij lijkt wel een Druïde, riep de jonkman verbaasd.

De oude grijnslachte, zoodat zijn groote gelige tanden bloot kwamen en sprak :

- Mijn voorvaderen waren het. Ik heb het niet verder gebracht dan jongen dienaar bij den priester van Isis, die hier op dezen berg offerde. De Isisberg - nu noemt hem het volk, want het is snel om te vergeten – IJzenberg¹¹), was jaren terug een druk bezochte plaats. Uit alle streken, vooral van de eilanden in de Schelde, kwamen er aan Isis offeren.

Sindsdien hebben er veel manen op den berg geschenen, maar- ik herinner mij toch al die rijke kleedijen en die grootsche plechtigheden met heur heerlijke feestmalen, zangen en dansen. Dat waren nog eens tijden! Thans is dat alles voorbij, zuchtte de lange. De christenen hebben onze goden aan gruzels geslagen en de onzen zijn lauw en onverschillig geworden. Gisteren had ik - want ik geef 't niet op - nog enkele pelgrims op den berg, maar zij lieten mij en mijn offer in den steek, toen zij het gedruisch en gezang hoorden van al dat volkje, dat Geertrui op haar reis hierlangs ...

- Waar is Geerten heengetrokken ? onderbrak Diederik opgewonden.

De oude keek hem achterdochtig aan en vroeg scherp :

- Zijt gij toch een der haren ?

- Ge kent mijn antwoord.

- Waarom dan zooveel belangstelling?

- Omdat Geerten een oude speelgenoot van mij is ... en omdat ik haar wensch te zien.

---

¹¹ De juiste plaats van deze IJzenberg is thans nog niet gevonden.

- Zeg liever, dat gij haar wenscht te bezitten, lachte de oude, die in zijn haat tegen de christenen, reeds een duivelsch plan tegen Geerten smeedde.

Ridder Diederik antwoordde niet en staarde in het vuur, waarvan de vlammen al lager en lager tegen den vloer kropen.

- Dat is wellicht de reden van uw dolle reizen. Ja, ja, ik ken de adellijke jeugd van dezen tijd. De jonge ridders jagen en jakkeren achter de vrouwen of het beesten zijn. Maar ik zal u helpen, hoor, vriend, zei de lange op gemoedelijken toon.

. ~ Hoe dat ? vroeg Diederik nieuwsgierig.

- Als ge wilt zal Geerten morgen hier zijn.

- Kunt gij dat bewerken? vroeg de ridder ongeloovig.

- Ge zult het zien ; vóór de Schelde in haar volste middagtij staat, zal Geerten op den Isis-berg bij u zijn. Ik verlang slechts eene zaak van u : enkele droppeltjes bloed uit de streek van uw hart.

Diederik trok zijn mantel nog verder open, alsof hij zeggen wilde :
“Begin maar”.

- Neen, neen, nu niet, morgen vóór de zon uit haar bedde komt. Laten wij thans gaan rusten. Zie, het vuur is bijna uitgebrand. De oude knielde vlak voor de gloeiende sintels en begon een lied, dat akelig, hol .klonk in het onderaardsch vertrek. Het kleine vrouwken, licht als een veerken, warrelde een wilden dans rond het vuur, zoo lang tot het laatste vlammeke in een stuipe stierf.

Dat was hun avondgebed en zij wenschten den ridder goeden nacht.

III Door listen

De uilen krasten al lang niet meer, toen de ridder den slaap kon grijpen en vóór de hanen kraaiden zat hij reeds recht op zijn bedde.

Deze nacht duurde er wel zes, zoodat Diederik met niet weinig vreugde den geweldigen geeuw hoorde, waarmee de lange wakker werd.

Dadelijk begonnen zij met de uitvoering der plannen. De jonkman maakte zich een wond onder de linkerborst, waaruit bloed sijpelde.

- Is 't goed zoo, vroeg hij aan den grijsaard, die slechts knikte en het bloed opving in fijn weefsel, dat hij vervolgens in een kroes vol donker poeder stopte, aldoor maar vreemde woorden mompelend en geheimzinnige teekens makend.

Eindelijk scheen het klaar, want hij zweeg een oogenblik en gluurde naar achter, waar zijn vrouw bezig was het vuur aan te blazen.

- Zijt ge gereed, Alve, sprak hij tot haar. Vooruit, doe uw wit gewaad aan, pak den stok en de zalve, want het is hoog tijd.

Gedrieën trokken zij naar de toone ¹²), een open plaats op den berg, waar vroeger het beeld van Isis stond. De oude vingerde, heel voorzichtig, het weefsel uit de kroes, legde het op de borst van Alve en begon daarop den stok te zalven. Toen dit geschied was, zette zich het kleine vrouwke op den stok en verdween, in een witten waas, welke steeds ijler en ijler werd.

- Dat is een knap stuk, riep Diederik vol verbazing.

De grijsaard lachte : ja, ja, wij kunnen nog wel wat, al wordt onze kracht steeds kleiner. Vroeger hadden wij hier een leger van varende vrouwen, van waternickers en andere spoken; zij zijn omgekomen in den kamp tegen de christenen en alleen Alve - de beste - is mij

---

¹² open plaats, offerplaats (vandaar tooneel); Hier wordt de 'oude leere' gepractiseerd.

overgebleven. Ge zult zien, dat zij Geerten meebrengt, zoo niet dan zal ik haar met uw zwaard dooden en aan Isis offeren. Ge zult het zien, ge zult het zien.

Diederik' s paard hinnikte.

- Hebt gij 't gehoord, riep de oude verheugd. 't Zal goed nieuws zijn vandaag. Mogelijk echter, dat Alve nog al lang wegblijft, want zij weet niet waar Geerten op het oogenblik vertoeft. Kom laten wij een wandelingsken doen.

Geruimen tijd liepen zij zwijgend over de heuvelkammen.

- Ge zijt wellicht voor de eerste maal aan de boorden der Schelde ? vroeg de oude eindelijk.

Diederik knikte.

- Zie eens wat een heerlijke vergezichten over de rivier! 't Is jammer, dat er in de diepte nog nevels hangen, die de schoone eilanden der Zeeuwen versluieren.

- Wat is dat daar ? vroeg Diederik, terwijl hij naar een groep huizekens wees.

- Dat is Woensdrecht, antwoordde de lange. Mijn vader heeft mij altijd verteld, dat zijn vader van zijn grootvader gehoord had, dat daar vroeger een tempel van Wodan stond, maar de bewoners van dit dorpke, die sinds eeuwen groote liefhebbers zijn van het gerstenat, vielen daardoor in totale onverschilligheid en werden een gemakkelijke prooi voor de christen-predikers.

Verder, bijna in de Schelde, ziet ge Hildernisse. Dit dorp is in voortdurenden strijd met de rivier en het zal nog wel eens gebeuren, dat het geheel ten onder gaat.

Nog dieper, in dien grooten inham, ziet ge de parken en lusthoven van Borgvliet, waar de grooten van Bergen op Zoom hun weelderige zomerverblijven hadden en fantastische feesten gaven. Nu is dat alles

voorbij. De goede luiden van Bergen hebben zich ook al bij de christenen aangesloten. Geertrui komt daar dikwijls om de uitdrogende Bergenaren wat op te monteren, spotte de grijsaard, die een steil bergpad opklauterde, dat hen binnen enkele oogenblikken weer op de toone bracht.

- Nog niet terug, mompelde de lange, terwijl hij over het plein tuurde.
- Ja, ja, riep Diederik. Zie, achter dien dikken notelaar, daar ligt Alve.
- Zij is alleen, sprak de oude ontgoocheld, maar dadelijk herstelde hij zich en met woeste stem bruide hij : ridder, geef mij uw zwaard, opdat ik deze slechte tooverkol den leegen kop afsla.
- Neen, ouwe jongen, nooit heeft mijn zwaard in de handen van een vleeschhouwer¹³) gediend, riep Diederik op beslist toon. Laat Alve eerst eens spreken en dan kunt ge zien of zij een bestraffing verdient. Het wezentje wierp een dankbaren blik op den ridder, kroop als een hond naar de voeten van heuren meester en vertelde met bevende stem : "Ik vond Geerten in het park van Borgvliet, waar tal van zieken en ongelukkigen hulp vroegen. Ik zette mij op een bank en gebaarde ongesteld te zijn.

Geertrui kwam naast mij zitten op den gezalften stok - 't kon niet beter - en toen zij mijn hart betastte op de plek, waar het ridderbloed verborgen was, sprak ik de geheime woorden : de stok lichtte zich, maar Geerten bleef zitten alsof er niets gebeurd was en ik ging alleen de lucht in. Geerten lachte en riep mij nog na : "Goeie reis, hoor !" Maar nooit heb ik zulk een verschrikkelijken tocht gehad. De stok slingerde in de lucht als een vogel in den felsten storm. Ik weet nog niet hoe ik hier geraakt ben, snikte Alve.

De woede van den grijsaard was bekoeld. Gij hebt uw plicht gedaan, zeide hij. Laat mij den stok eens zien.

---

¹³ Beul

Verwondering flitste uit zijn oogen, toen hij zag, dat de eene helft van den stok verkoold was.

Hij sloeg de eene hand tegen het hooge voorhoofd, de andere met een wrong in zijn grijzen baard en zoo peisde hij over deze wonderbare mislukking.

Diederik, bitter teleurgesteld in zijn verwachtingen, werd ongeduldig en wilde vertrekken.

- Niet te haastig, heer ridder, sprak de oude. Mogelijk kan ik u toch nog van dienst zijn. Ik heb mij blijkbaar vergist in het middel. Vele vrouwen zijn met uiterlijkheden te vangen, maar tegen andere - en zij zijn niet zoovele - moet men innerlijk werken. 't Is goed, dat ge zelf naar Borgvliet rijdt, ik zal u een kruik heerlijk gekruiden drank meegeven. Indien Geerten daarvan drinkt, zult gij haar hart gewonnen hebben. Een oogenblik later zat Diederik reeds op Pollux, die over de heuvels klauwde, bijna zonder grond te raken en den jonkman binnen weinig tijds in het park van Borgvliet bracht.

Op een grasveld, onder den lommer van volle linden, vond hij Geerten, omringd door een groote menigte, meest gebrekkige en zieke vrouwen, die stille luisterden naar de zoete woorden, welke over haar lippen vloeiden.

Toen zij Diederik zag, glimlachte zij even, maar deze begroeting werkte zoo betooverend op den jonkman, dat hij door de menigte drong en tegelijk met de kan ook zijn volle beurs aanbood.

De armen juichten.

- Alles samen deelen, zei Geerten, die aan ieder een zilverstuk gaf, terwijl Diederik 'n paar groote bokalen vulde met den tooverdrank, welke heerlijker geurde dan de fijnste bloemen.

Geerten dronk voor en dan namen allen een fikschen teug tot de laatste druppel uit de kanne was.

Diederik's hart 'bonsde en bonsde. Hoe zou het aflopen ?

Hij staarde strak naar Geerten, maar haar blik bleef even zuiver als altijd.

Dan vroeg hij aan de arme vrouwen: “Heeft het goed gesmaakt ?” Nauwelijks had hij deze woorden gesproken of al het vrouwvolk vloog als zottinnen op hem toe. Een verrimpelde van bijna tachtig jaar greep den ridder om den hals en fluisterde : “Mijn hartedief” ; een andere, vol puisten, kuste hem op de wangen en riep : “Oh, oh, hij heeft mijn hart gestolen” ; weer een ander schreide : “Zonder jou kan ik niet meer leven !”

Sommigen pakten hem bij de armen, anderen bij zijn beenen en daar waren er ook, die vochten gelijk hanen, om bij den ridder te geraken. Geertrui stond het schouwspel schaterend ga te slaan, maar toen Diederik om hulp riep - want de dolle vrouwen trokken hem bijna uiteen – miek¹⁴) zij een kruis en op hetzelfde oogenblik was de uitzinnigheid geweken.

Diederik, diep beschaamd en getroffen over de uitwerking van den drank, bad de jonkvrouwe om vergiffenis.

Geerten sprak : “Ik heb u niets te vergeven, heer ridder. Mij heeft de booze drank geen scha gedaan. De list is tegen u uitgevallen. Listen komen uit den koker van den duivel, Diederik. Sommigen hebben er tijdelijk voordeel door verkregen, maar velen zijn er ongelukkig door geworden. En wat de liefde betreft : de klopping van een hart door listen te veroveren is onmogelijk, vriend. Ik zei het u reeds : liefde is alleen door liefde te winnen”.

Dien nacht lag hij langen tijd te peinzen over alles wat er gebeurd was en. vooral één vraag draaide telkens weer door zijn hoofd : wat toch wel de oorzaak mocht wezen, dat de geheime middelen van den

---

¹⁴ Maakte, sloeg zij een kruis

ouden tovenaars op Geertrui net zooveel invloed hadden als een handvol goud op zijn paard. Zou het dan toch waar zijn, dat de christenen door hun leer zooveel macht bezitten? Hij kon het niet begrijpen.

Eindelijk, toen hij zich voor den twintigsten keer in zijn bed had omgebald, kwam hij tot een besluit. Had Geerten hem niet voor de tweede maal gezegd: "Liefde is alleen door liefde te winnen"? Ja, daar had hij het. Hoera! Hoera! riep de ridder en hij dartelde van plezier. Hij zou bij Geerten blijven om haar iederen dag nieuwe bewijzen van zijne liefde te geven.

Toen hij dees gedachte gevonden had, liet hij haar niet los en zoo sliep hij rustig in.

Den volgenden morgen stond hij er mee op; het plan stemde hem vroolijk en neuriënd trok hij naar het park, in de hoop Geerten daar te vinden.

Zij stond bij de kleine poort, aan elken arm een groote mand vol brood en kaas.

- Gij schijnt welgezind, heer ridder; zeker een schoonen droom gehad.
- Neen, Geerten, ik heb niet gedroomd, maar een gelukkig besluit genomen.
- Zoo, zoo, en mag ik ook weten ...
- Ik heb besloten, onderbrak Diederik, uw metgezel te worden.

De groote blauwe oogen keken een oogenblik verbaasd, doch dan kwam er een goedig lachje over het edel gelaat, dat teer getint werd door een straalken van de morgenzon, die al door de dichte notelaren gluurde.

- Gij weet niet wat ge zegt, Diederik. Om iemands metgezel te worden, moet ge op de eerste plaats één van geest zijn. Enne... zoover is het nog niet!

- Maar het kan komen, Geerten.

Zie, metgezel, metgezel; ik wil ook uw knecht wezen. Zal naast mijn zwaard uwen kaaskorf dragen, gelijk een Bataafsche boer.

Wat kan het mij ook schelen, als ik slechts bij u ben, dacht hij.

- En indien ik uwe diensten weiger ?

- Dan zal ik u toch volgen, Geerten, al was het alleen maar om u te beschermen tegen de wilde dieren, welke hier soms bij legers rondzwerven en tegen den haat van menschen, die - en hij Jacht daarbij aan den tovenaar - nog meer te duchten zijn dan de beesten.

- Een zuivere ziel behoeft niets te vreezen, antwoordde Geertrui ... Maar indien ge mij ernstig wilt helpen in mijn werk, dan zal ik u eens probeeren. Om een proef te doen, zoudt ge een van dees manden kunnen dragen.

Diederik gloeide van geluk en riep opgetogen : "Geef ze maar alle twee, hoor!"

- Neen, neen, heer ridder, de weg der naastenliefde is moeilijk en de lasten moeten verdeeld worden.

IV *Diederik in Geertrui's dienst*

Het werd een gelukkige tocht voor hem. Met bijna evenveel vreugde als Geerten vulde hij de uitgestoken mergel-handjes der kleinen en vol bewondering zag hij hoe de jonkvrouw een struikelzuchtige¹⁵) in enkele oogenblikken recht zette en de dank-tranen der moeder droogde.

Zonder aarzelen kroop hij in de stinkende holen, waar menschen-wrakken lijdend lagen aan de vreeselijkste akkerziekten¹⁶) : doch hij huiverde, toen hij zag dat de slanke handen van Geertrui het leed van dees verlaten schepsels verzachtte. Ging de christen naastenliefde dan zoo verre ?

Maar Diederik wilde niet denken ; hij moest de zoete troost-woordekens beluisteren, waarmee Geerten den geest dier ongelukkigen spijsde en die vollen vrede brachten in hun oogen en tusschen de korsten der verwrongen gezichten.

Op den terugweg sprak de ridder : "Geerten, gij doet schoon werk, maar gij moogt uzelf niet vergeten".

Met een glimlach van tevredenheid - en dees lichte plooi in haar rozige wangen maakte hem gelukkig - antwoordde Geerten : "Dat is het juist, in de christen naastenliefde moet gij uw eigen ik vergeten en hierin ligt ook de oorzaak, waarom onze felste tegenstanders onder de egoïsten gevonden worden".

Diederik volgde Geerten nu bijna elken dag op haar liefde-tochten, welke steeds grooter en moeilijker werden.

- Ik wist niet dat er zooveel ellende in de wereld was, zeide hij op zekeren avond, toen ze van een verre reis terugkeerden.

---

¹⁵ Persoon met vallende ziekte; epilepticus

¹⁶ Melaatschheid

- Vele grooten zijn gelijk gij, antwoordde Geerten. Anderen weten het wel - en het moet gezegd - zijn mild. Zij houden hun paard staan, tasten in hun zak en reiken uit de hoogte den ongelukkigen een aalmoes. Zij doen goed, zeker, maar zij konden beter. Zij brengen hulp - een oogenblik - aan de lichamelijke ellende, doch vergeten, dat het zielelijden dikwijls veel, veel grooter is en dat het stillen dezer pijnen voor de ongelukkigen van oneindig meer waarde is dan een zak vol serraaten of bigaaten.

Ja, de voornamen hebben bijzondere plichten, Diederik; zij moeten niet alleen geven van hun rijkdommen, maar ook alles in het werk stellen, om hun ongelukkige broeders en zusters naar de ziel gelukkiger te maken.

Hun voorbeeld is van groot belang. Zie, ik voor mij geloof, dat het misbruiken van hun overvloed, de pronkerij en de uitgestalde weelde, waarin een deel der menschheid als bij strijd schijnt te moeten leven, het ongeluk der anderen, onmetelijk vergrooten. Waarom toch dien eindeloozen krijg, waarom geen eenvoud, die den vrede brengt?

- Ja, maar, zeide Diederik, als de kleinen tot iet komen, doen zij al even erg.

- Het volk is een groot kind, heer ridder. Het leert zich in de voorbeelden der voornamen. Zie eens naar de kleedij der vrouwen; zij wordt met den dag schandelijker, maar zou het volk dat niet afgekeken hebben van de edele dames uit onzen stand, die zich sinds lang niet meer schamen op tournooien en avondfeesten in de verfoeilijkste kleedij te verschijnen?

Men spreekt van verkwistingen, doch zou het volk hier ook niet in de leer zijn gegaan bij zekere ridders, voor wie er niets bestaat dan vechten en verbrassen?

Zoo spraken zij dikwijls.

En aldoor groeide Diederik's hart voller van liefde. Het bonkte en het werd te klein. Eens had hij het Geerten toegefluisterd - alsof de vogels het niet mochten hooren - doch de jonkvrouw had haar hoofd gebogen en gesmeekt : “Heer ridder, spreek mij daar niet van. Ik ben geboren voor een andere liefde, die lichaam en ziel vlekkeloos houdt. Later zult ge mij wel begrijpen en indien gij nu mijn metgezel wilt blijven, verzoek ik u daarover te zwijgen”.

Dien nacht lag Diederik lang in pijnlijke gepeinzen. Hij zag zich op een tweesprong geplaatst en de keuze was moeilijk. Alle pogingen om Geerten voor zich te winnen leken hem vruchteloos. “Liefde is alleen door liefde te winnen”, doch wat had hij al niet gedaan om zijn doel te bereiken ? Had hij zich niet alles, tournooien, spelen, feesten ontzegd om haar te volgen en te helpen?

Was de tijd niet gekomen om heen te gaan en te vergeten ? Scheiden ? Maar dat zou het einde zijn van het heerlijk bijzijn, van al die zoete, dankbare glimlachen voor de hulpe en het werk, dat ook hij meer en meer had lief gekregen. En toch ...

In twijfel was hij in slaap geworsteld. Den volgenden morgen vond hij Geerten onder den treurwilg. Haastig wischte zij tranen uit haar oogen. Diederik's ziele was diep ontroerd - hij vergat zijn eigen leed - en vroeg met bevende stem: “Waarom weent gij, Geerten ?”

- Men heeft mij bestolen.
- En hebt gij reeds maatregelen genomen om de schuldigen te vinden ?
- De boozen zullen hun straf niet ontloopen, Diederik. Dat men mij kwaad deed bedroeft mij niet zoo zeer, maar de treurnis welde uit mijn oogen, omdat ik thans niet meer in staat zal zijn al mijn ongelukkigen te helpen.

En weer weende zij.

- Stil, Geerten, stil en zonder verdere tale legde Diederik een zak vol goud in heuren schoot.

Geerten lachte als een zon door grauwe wolken.

- Dank u, Diederik, dank u, sprak zij. Is dat ter liefde Gods?

- Ja, ja, en van jou, mompelde hij.

Sindsdien reed de ridder vele malen naar zijn kasteel om zakken vol goud en zilver voor Geerten te halen en telkens als hij dan, ietwat schuchter, zijn schatten voor haar voeten legde, voelde hij een weldoende warmte door zijn lichaam vloeien : hij was gelukkig, omdat zij gelukkig was.

Dat duurde zoo tot Diederik op zekeren dag den bodem van zijn geldkoffers zag. De ridder schrok en deeluwde¹⁷) als een stervende mensch ;

dikke zweetdruppels vielen in de kist, welke hij starlings bekeek. Bij Jupiter, vloekte hij. Zóó moest het komen. Elke reize maar uitscheppen en niets meer inbrengen, dat kon niet vol blijven. En hij krabde zich op zijn hoofd of de haren d'er uit moesten. Hij peisde en peisde, niet zoo zeer aan zijn leege kisten, als wel over Geertrui, die hij nu in de toekomst niet meer gelukkig zou kunnen maken.

Ten slotte sprak hij tot zichzelf : wat baat het mij, dat ik hier op mijn knieën voor de kassen blijf zitten ; ze zijn bijna leeg. Kom, ik zal ze heelemaal ruimen, en meteen reef¹⁸) hij het laatste geld in een grooten zak, waarmee hij naar Borgvliet terugkeerde.

Onderweg bedacht de ridder zijn plan.

---

¹⁷ verbleekte

¹⁸ harkte

Toen hij weer bij Geerten was, zeide hij : “Waarde Geerten, ik heb maar een grooten zak gevuld, want zaken verplichten mij een lange reis te maken”.

- Gij zijt bedroefd, ridder, ik lees het in uwe oogen. Het zijn toch geen slechte zaken, die u verre van hier drijven? Gij zit geheel in de wapens. Heeft de krijgstrompet weer geklonken om ... om uw broeders te gaan vermoorden ?

- Neen, neen, Geerten, niets van dat al. Ik heb treurnis in het hart, ik beken het, omdat ik van u scheiden moet...

- Welaan dan, ridder, goede reize, en zij stak hem hare slanke hand ten zoene toe - het was de eerste male.

V *Op zoek naar goud*

Diederik reed langs de Schelde naar Bergen, waar een witte vrouw¹⁹⁾ woonde, die uit een Schelde-plant allen goeden raad wist te trekken. Haar hol lag in den hoogsten heuvel langs den kant der groote moerassen, welke toen in de streek van Bergen-op-Zoom nog zeer talrijk waren.

De jonkman vond de tooverheks in een hoop vunzige vodden, waaruit zij krakend oprabbelde.

- Wat wenscht de schoone ridder van mij, vroeg zij op fleemenden toon, terwijl zij de kleine schitterende oogjes in haar verrimpeld gezicht ondeugend deed lonken.

- Ik wensch uw Schelde-plant te raadplegen, zeide Diederik.

- Ha, ha, grinnikte de oude en zij sloeg van pret haar knokerige knuisten in de zwarte haartressen, die grauw waren van vuile wolpluizen.

- Ook jou hebben ze dus te pakken gehad, mijnheer de ridder. Zie, de Schelde-plant zegt niemendalle. 't Is waar : zij kondigt mij aan, dat er regen of mooi zonneweer op komst is, maar voor de rest is zij een schut, waarachter ik mij verberg sinds de christenen mijn klantjes verbieden hierheen te komen, omdat ik de geheimen der geheimen ken.

- Nogmaals, wat verlangt gij, schoone jongeling ?

- Ik wensch - en zijn stem trilde - in den kortsten tijd groote schatten goud of zilver te bezitten.

- Beef niet, mijn jongen, sprak de oude. Gij zijt de eerste niet, die met zulk bescheiden verzoek tot mij komt. Sinds jaren is de wereld zot naar

---

¹⁹ Tooverheks

goud. Iedereen wenscht groote schatten te verzamelen en dat liever in een dag dan in een jaar.

Weet gij wat ik altijd zeg tegen degenen, die, zooals gij, den weg naar den rijkdom komen vragen? Er zijn twee banen: die van den arbeid en die van de bovennatuurlijke krachten. De eerste is schoon, maar lange, dikwijls zeer lang, zoo dat de meesten het einde nimmer bereiken. De tweede is kort, doch smerig en rampzalig, omdat de hellegeesten haar belegd hebben met oneerlijkheid, diefstal, roof en andere misdaden. Zie, jou heb ik nu eens de volle waarheid gezegd, omdat gij - o, ware ik eens vijftig jaren jonger - zoo'n schoonen vent zijt. En nu ridder, welken weg kiest gij?

Diederik wilde roepen : den kortste, maar hij herinnerde zich de christelijke lessen van Geertrui en zei aarzelend :

- Ik wil er wel voor werken, voor vechten, maar het moet niet te lang duren, want ik heb het goud dringend van noode.

De witte vrouw verborg haar hoofd in de lange vingers om te denken. Eindelijk, zonder haar oogen op te richten, als lag er vrees op haar herte, sprak zij : "Zie, ridder, ik kan u niet helpen, maar ik zal u den weg wijzen naar Fortuna, die aan gene zijde van de moerassen woont in een schoon verblijf van witte berken. Fortuna is een vriendinne der jonkheid en zal ongetwijfeld alles in het werk stellen om een ridder, gelijk gij, schatten te bezorgen, gemakkelijk en in korten tijd.

Daarop wees zij Diederik den weg door de moerassen. Let vooral op, heer, dat gij u niet laat afleiden om een der zijpaadjes in te slaan, die zeer talrijk zijn, maar niet tot het doel voeren. Wacht den morgen af, want het is reeds twijfelavond.

Diederik luisterde al niet meer, gaf de oude een goudstuk, sprong te paard en schoot viervoets de moerassen in.

De tooverheks keek hem na en mompelde : “Alweer een, die er niet komen zal; hij is te overhaast, gelijk vele jonkheden : één misstap van zijn paard en hij verzinkt in het moeras. 't Zou anders jammer zijn van zulk een ferm ridder”.

Diederik zag het gevaar niet ; in snelle vaart ging hij langs het smalle pad. De grond wiegelde onder den zwaren hoefslag en het riet ruischte van de zuchten. Vogels, die reeds voor den naderenden nacht in hun nesten waren, dwarrelden kermend in zwermen door de donkerende luchten. De ridder reed steeds sneller, als wilde hij de duisternis voor blijven, doch hij verloor den strijd : het was donker, hij zag niet meer. Vloekend hield, hij zijn paard in, juist op het kruispunt van verschillende paden.

“Hier in dit stinkend, waggelend paleis zullen wij moeten overnachten, Pollux”, mompelde hij tot zijn paard. “Had ik den raad der ouwe maar gevolgd, zuchtte hij. Doch vooruit, niet gezeurd!”

Terwijl de ridder bezig was voor zich en zijn paard een nachtleger gereed te maken, zag hij plots een drietal lichten langs den rechter zijweg. Het scheen hem toe alsof zij bewogen. En hoort! Boven het ruischen van het riet dreven zoete vrouwenzangen over de moerassen. Zou dat reeds het bosch zijn ? De gedachte, dat hij zoo dicht bij Fortuna was, deed hem alle waarschuwingen vergeten. Voetje voor voetje tastend ging hij het rechtsche pad op, dat steeds smaller werd en meer en meer deinde onder zijnen stap.

Plots zakte hij tot de knieën in het moeras. “Bij Jupiter”, raasde hij, “daar gaat ie al”.

Juist was hij bezig om zich met alle macht uit den modder te trekken, toen hij een zwak gekerm hoorde.

- Is daar iemand, schreeuwde Diederik.

- Ja. help ! help ! klonk het smeekend.

Diederik stak zijn framee in de richting van het geluid en toen hij beet had riep hij : “Hou goed vast! Een, twee, drie” ; de beenderen kraakten ; nog eens : “Een, twee, drie” , en daar lag een mensch bijna zonder leven voor zijn voeten.

- Kun je gaan, vriendje, vroeg de ridder.

- Ik kan niet, heer. Sinds gisternacht heb ik in dees moordende moeras-
sen gehangen. De dwaallichten, en de zangen der moddernymphen
hebben mij ook op dezen ongeluksweg gebracht. Zonder uw komst
ware ik verloren geweest, want mijn armen, die mijn hoofd boven
hielden, werden al voozer en voozer.

- Kom, sprak Diederik, dan zal ik je wegdragen.

De ander antwoordde niet meer. Slap als een koord, doch zwaar als
lood, hing hij op den schouder van den ridder, die langzaam,
wankelend en wiegelend terug schuifelde naar het kruispunt.

Zachtkens legde Diederik den geredde tegen den warmen buik van zijn
paard, dat zich al op de legerstee had neergeveld. De ridder spreidde
zijn oppermantel over den man, wiens kleeren geheel uiteen gereten
waren, en terwijl hij hem een scheut sterk gerstennat tusschen de
lippen goot, mompelde hij :

- Arme kerel, jou ongeluk is mijn geluk geworden. Maar waarom moest
gij in het moeras verzinken om mij te waarschuwen ? Beiden begingen
wij dezelfde onvoorzichtigheid ; gij werd gestraft en ik, ik ga vrij uit.

Diederik sneed nog enkele garven riet om zijn nieuwen makker tegen
de kille misten van den Septembernacht te dekken. “Zoo zal ie wel
bijkomen”, meende de ridder, die zich tegen den rug van zijn paard
neerzette en langzaam indommelde.

De morgen was er een, die van den nacht moeilijk scheiden kon.

Wazige sluiers hingen van den hemel tot op de moerassen, waar zelfs
de vogels nog schenen te slapen.

Diederik goot weer gerstendrank tusschen de lippen van den geredde, wiens oogen zich wijd openden, als keken zij in een wonderland.

- Dank u, ridder, sprak de man. Ik ben u mijn leven verschuldigd en ik zou u alles willen geven, maar ik bezit niemendalle. Ik was op weg naar Fortuna om haar schatten te vragen...

- Nu, dan kunnen wij samen gaan, riep Diederik.

- Neen, neen, ik keer terug. ik heb er genoeg van, kloeg de geredde.

Zoo reed Diederik in den vroegen ochtend alleen verder.

Voor de zon er in geslaagd was met haar scherpe schichten de grauwe gordijnen stuk te slaan, stond de jonkman op den rand van het groote beukenbosch, waarin Fortuna wonen moest. Maar hoe de geluks-godinne te vinden? Blaren, niets dan blaren, stoere stammen, legers van stammen, waartusschen talrijke paddekens kropen.

Diederik koos op goed geluk af een der wegen. Na ver, heel ver gereden te hebben, ontmoette hij een ander man met verweerd gezicht en verwarde grijze haren.

- Weet gij niet waar Fortuna woont, vroeg de ridder.

- Ja zeker weet ik dat, zei de oude. Ik heb reeds dikwijls bij haar aangeklopt, maar nimmer werd er voor mij opengedaan. Mogelijk dat gij meer geluk hebt.

Om er te geraken volgt ge dezen weg, altijd maar recht door, tot ge aan een zijbaantje komt, afgezoomd met kleine berken. Wees voorzichtig, want zoo gij één takje raakt, zult gij in een beuk veranderen en dienen tot brandhout van Fortuna.

- Dank u, ouwe jongen, en, met zijn zwaard groetend, reed de ridder verder.

Toen hij eindelijk, na lang rijden en turen het berkenpaadje vond, steeg hij van zijn paard, bond het aan een eikenboom en sloeg, nu en dan

bijna kruipend - want hij dacht aan den raad van den grijsaard - het wegelke in.

Diederik kwam ten slotte op een plein vol geurende rozen van allerlei verven. Temidden daarvan lag een :klein huizeken van witte berken. Dat moest de woning van het Geluk zijn !

De ridder klopte voorzichtig tegen de boomen, doch toen er binnen niets roerde, beukte hij met de handgreep van zijn zwaard zoo geweldig, dat het huis er van daverde.

- Zeg, moet de boel kapot, klonk het scherp-nijdig van binnen.

Diederik dacht : nou, nou, dat lijkt ook een ouwe, lichtgeraakte mopperkous.

Maar even later verscheen een slanke gestalte in dun, purper gewaad, waarop weelige, gouden haarlokken neerhingen.

Dat was Fortuna! Zij schudde heur hoofd en een schoon gesneden, lachend gelaat met donkere oogen bekeek den ridder, die aan Geertrui moest denken, doch slechts één oogenblik, want de gloeiende kijkers en heur stouten lach konden toch niet vergeleken worden bij het rein gelaat en de hemelsche diepte van Geertrui's oogen.

- Ik vraag u wel vergiffenis, dat ik zoo hard op uw kasteel getimmerd heb, juffrouw Fortuna, zei Diederik. Onderweg ontmoette ik een sukkelaar, die mij vertelde, dat hij verscheidene malen tevergeefs bij u had. aangeklopt. Ik dacht zoo bij mezelf : dat zal mij niet gebeuren. Als zij op een bescheiden klopje niet open doet, dan zal ik beuken, dat de spaanders d'er af vliegen.

Fortuna lachte luidkeels. "Ik houd van de stoutmoedigheid der jeugd", sprak zij en zij keek den ridder zoo diep in zijn oogen, dat hij er kou van kreeg in de streek van zijn harte.

- En wat verlangt de heer ridder van mij ? vroeg zij fleemend.

- Ik wil in korten tijd groote schatten bezitten, juffer Fortuna.
- Gij hebt geluk zoo vroeg hier te zijn. Elken dag kan ik slechts één persoon gelukkig maken.

Goed dat ik reeds gisteravond de moerassen ben ingetrokken, dacht Diederik.

- Wie het geluk wenscht moet het grijpen en met krachtige handen vastklampen, vervolgde Fortuna. Grijp mij, ridder!

Diederik aarzelde een oogenblik : hij zag Geerten tusschen hen beiden. Fortuna bemerkte het en sprak : “onnoozelaard, zoo zult ge lang werk hebben om den schat te vinden. Gij moet het geluk pakken, als het voor u staat. Grijp mij, grijp mij vast ...”

En Diederik greep... De jonkman sloot de oogen en toen hij ze weer opende stonden hij en zijn paard voor den ingang van een groot park, waar de boomen hun bollen bijna in den hemel staken en zooveel bloemen bloeiden, dat de lucht zwaar was van bedwelmende geuren.

Terwijl Diederik vol verbazing naar binnen staarde, trad een schoone jonkvrouw te voorschijn. - Ha - en haar gezicht klaarde op - Fortuna heeft mij niet in den steek gelaten. Gij komt juist op tijd, heer ridder. Volg mij, beval zij.

En Diederik ging met haar de groote dreef in, waar vroolijke vogels een welkomstlied zongen.

Fluisterend sprak de jonkvrouw : “De koning is gestorven. Ik ben de dochter. Mijn moeder heeft besloten mij ten huwelijk te geven en mijn echtgenoot tot koning te doen uitroepen. Vandaag zal er in een tournooi beslist worden wie de koning zijn zal. Daar komen talrijke ridders, maar de jongeren van dees streek hebben hun krachten verspild in den oorlog en de slemppartijen, die daarop volgden. Ik vrees - en haar zoete stem begon te trillen - dat allen zullen geslagen

worden door een ouden wreedaard, dien ik niet anders dan haten kan. O, ridder, red mij, red mij," smeekte zij met tranen in haar oogen. Diederik voelde zijn hart gloeien en kloppen tot in zijn keel. Koning zijn met zulk een koninginne ! Welk een geluk ! jubelde het in zijn binnenste.

Nog een oogenblik verscheen het beeld van Geerten voor hem, maar het hing in een waas, welke aldoor dichter en dichter werd - het was de roes van het geluk - en ten slotte zag hij niets meer dan de jonge koninginne.

- Ik zal u redden, zoowaar ik ridder Diederik heet, sprak hij.

- Dank, Diederik, dank.

Zij kwamen op een groot grasveld, zoo zacht en effen als een tapijt, omzoomd door dichte bossen rhododendrons en hooge hagen van hulst, waartegen gouden zetels stonden.

- Hier is de kampplaats, zeide de jonkvrouw. Verschuil u achter een der bossen, om er den stoet af te wachten. Sluit u dan maar stoutweg aan, want gij zijt niet door mijn moeder genoodigd. En nu, ridder Diederik, houd u kloek; dat de goden met u zijn. Zij stak hem beide handen toe en keek hem star in zijn oogen. Dan verdween zij.

VI *De kamp om de koningsdochter*

Even later trilden de schallende klanken der jachthoorns door de bosschen. Daar was de stoet. Voorop de boomen doedelzakblazers met hunne bolle kaken, dan de offerpriesters met stramme gezichten boven hun schitterende kleedij, vervolgens de koningin-weduwe en beur dochter in slependen, witten rouw, omgeven door een schare jonkvrouwen en kinderen, wier strakke voorhoofden en blanke armen fonkelden van de kostbaarste sieraden en wier gewaden van rood en purper als door de spinnen geweven waren. Zij droegen palmtakken of sneeuwwitte bloemen en zongen zoete liederen van liefde.

Het mannelijk hofpersoneel, dat volgde zette een deftig en voornaam gezicht, zooals het bij dergelijke feesten was voorgeschreven en de edelen, die in hun blinkende harnassen den stoet sloten, konden het met hun verboemelde tronies en weinigen ernst niet halen bij de gelegenheidsgezichten der hofjonkers.

Diederik had zich stillekens in den staart van den stoet geschaard, welke midden op het kampveld stopte. De priesters spraken een kort gebed, waarbij allen zich ten gronde wierpen om eerst op te staan, toen de woudhoorns vroolijk schalden. De edelvrouwen namen plaats in de gouden zetels, terwijl de mannen zich aan den overkant neervleiden.

Alleen de vecht-ridders bleven op het middenveld om te luisteren naar den opperhofmeester, die het reglement van den strijd voorlas.

Vervolgens riep hij de namen der ridders af en allen antwoordden: present. Toen hij zijn perkamentje oprolde zonder den naam van Diederik afgelezen te hebben, riep de ridder stoutweg:

-En ikke?

Allen richtten hun blikken op den onbekenden jonkman.

- Wie zijt gij ? vroeg de hofmeester boosbarsch.

De koningsdochter, die nauwlettend de voorbereidselen tot den kamp om haar lot had gevolgd en de moeilijkheden zag, waarin Diederik zich bevond, snelde tot groote verontwaardiging der koninginne - want het was tegen de hofregels - naar den hofmeester en sprak : “dat is ridder Diederik; hij is door godinne Fortuna tot ons gezonden”.

- Ja maar, ja maar, dat is tegen de voorschriften van het spel, merkte de hofmeester op en hij trok daarbij zoon bedenkelijk gezicht, dat er reeds een vlaag van wanhoop in Diederik's herte schoot.

- Doet er niet toe, sprak de koningsdochter, ongeduldig; zet ridder Diederik op de rol.

De hofmeester bekeek de andere ridders, alsof hij hun wilde vragen : “Wat denken jelui er van ?”

Dezen monsterden Diederik nog eens en lachten : “bah, laat den boerenridder uit het Noorden maar meedoen; hij heeft niet eens een harnas. Als de koningsdochter daar nu zoon plezier in heeft, zullen wij hem villen gelijk 'n paling!”

Daarmee was het geschil opgelost en het tournooi kon beginnen.

Diederik had de laatste partij van de eerste ronde uit te vechten, welke hij na korten strijd won. Zijn tweede, derde en vierde partij eindigden op dezelfde wijze en naarmate het tournooi vorderde, groeide de sympathie voor den vreemden ridder. Edelvrouwen, die even tevoren heuren neus hadden opgehaald voor den gelukzoeker, die niet eens 'n harnas bezat, juichten Diederik nu telkens hartelijk toe. Zij wisten niet wat zij meer moesten bewonderen : zijn schoone, frissche gestalte of z'n onversaagdheid om, gelijk de Germanen, met de bloote borst in den kamp te treden, ofwel de kracht, waarmee hij zijn stooten toebracht, of de vlugheid van zijn ontwijken en opvangen, of het meesterlijk besturen van zijn vurig paard.

Diederik, aangemoedigd door zooveel geestdriftige vrouwen, was niet te overwinnen en kwam ten slotte in den eindkamp tegen den bejaarden ridder, dien de koningsdochter den “ouden wreedaard” had genoemd.

Onder groote spanning werden de voorbereidselen voor de beslissing gemaakt. Beider schilden werden op plechtige wijze naast elkander gehangen. Knechten laptten het stuk gereden veld. Met opgewonden stemmen werden de kansen besproken. De meeste gaf men aan den wreedaard, die reeds meer dan honderd tournooien gewonnen had. De sympathie was echter voor den vreemden ridder. Vooral bij de vrouwen, die snaterden en zoo luide jammerden, dat Diederik geen harnas had, dat de wreedaard, waarschijnlijk om sympathie te winnen, aan den jonkman borst- en been-platen aanbood.

Doch Diederik dankte : iedereen strijdt op zijn manier, zeide hij. Bij ons vecht men met de bloote borst, alleen gedekt door het schild ; zoo dienen wij de vlugheid, en terwijl hij sprak had hij de gelegenheid zijn tegenstander eens goed te monsteren.

Eindelijk begon de strijd. Het werd doodstil. Zelfs de vogels in de boomen schenen toe te kijken naar het schouwspel, dat alles deed trillen van emotie.

De paarden stormden snuivend op elkaar in en de ridders staken en stieten, maar weerden af of ontweken. In de eerste ronden leek het of de wreedaard de sterkste was - hij had het voordeel van zijn harnas en kon zich meer aan den aanval wijden. Maar de jeugd is sterker van borsten en langzamerhand scheen Diederik de overhand te krijgen. De toeschouwers, die tot nu toe in angstige spanning hadden toegekeken, begonnen den vreemden ridder op luidruchtige wijze aan te moedigen. Dat prikkelde de strijders en de kamp werd nog heftiger.

Plotseling, terwijl de ridders in woeste vaart op elkaar toreden, klauwde Diederik's paard als een draak door de lucht. Wilde kreten van verbazing en angst. De wreedaard rechtte zich, stak, maar miste, en op hetzelfde oogenblik knarste Diederik's framee met felle kracht door het ringwerk dat de liezen van den tegenstander beschermde.

De wreedaard hing als een vaandel aan de lans van Diederik, die hem zachtkens voor de voeten der koninginne neerlegde.

Een oogenblik hadden allen, stom van verbazing - want zoo'n meesterstuk had men nimmer gezien - toegekeken, doch dan barstten luide toejuichingen los. De edelvrouwen, met de koninginne aan het hoofd, liepen op den overwinnaar toe en omhelsden hem, terwijl woudhoorns luide zege-galmen in de lucht schoten.

De koningsdochter weende van vreugde.

Diederik werd op zijn schild geplaatst en in triomf-tocht naar het paleis gedragen.

Toen hij in de kostbare koningskamer de vorstelijke kleeren had aangetrokken, dankte hij Fortuna voor zooveel geluk.

Nauwelijks was hij daarmee gereed of de hofmeester kwam hem aanzeggen, dat de koninginne hem wachtte en dat schild en zwaard aan de koningsdochter moesten worden aangeboden.

Ongewapend volgde hij den hofmeester, die hem in een weelderig vertrek bracht, waar bedwelmende geuren het hoofd benevelden.

In een hoek zag Diederik de koninginne. Haar lichaam lag languit op een rustbed van dikke vachten; het rouwkleed was verwisseld voor een vuurroode tunica, waarbij de matheid van heur gelaat fel afstak. Terwijl de ridder de kniebuiging maakte, riep de koninginne : “kom hier Diederik, omhels mij !”

De ridder was nauwelijks dees eerste verrassing te boven of de koningin sloeg hare armen rond zijn lichaam en kustte hem, aldoor maar roepend : “ik bemin jou, Diederik, ik bemin jou!”

Diederik duizelde. Zou het waar zijn ?

Haar schitterende oogen zegden hem genoeg.

- Maar ...

- Niets te maren, Diederik. Mijn dochter kan met u niet trouwen. Toen het tournooi begon dacht niemand er aan, dat gij zoudt winnen, anders had men u niet toegelaten, want een vreemdeling kan hier geen koning worden. In overleg met mijnen raad is er besloten dat ik mijn dochter zou vervangen. Het besluit bracht mij geen treurnis, integendeel het deed mij uit mijnen rouw herleven, Diederik. Zie, van het eerste oogenblik, dat ik u vechten zag, klopte mijn hart voor u. Kom, laten wij ons geluk door de priesters doen zegenen.

Diederik schudde het hoofd.

- Gij wilt niet, lachte de koninginne spijtig, gij wilt niet. Ha, ik begrijp het. Ik ben te oud voor jou, riep zij schamper.

- Dat niet, koninginne : de liefde vraagt naar geen leeftijd, doch ik stel als eerste eisch voor een huwelijk wederzijdsche liefde.

- Gij bemint mij dus niet, schreeuwde de koninginne, in wier gezicht alle kleuren van den regenboog schoten en wier oogen rolden als die van een tijger.

- Neen, antwoordde Diederik bedaard.

- Geen onzer ridders zoo zou durven spreken, maar ik zal jou bedenktijd geven, sprak zij nijdig-spottend, en op een tikje met haren ring verschenen wel tien gewapende mannen, die Diederik vastgrepen en bonden.

Toen zij hem zoo wegvoerden, sprak de koninginne trotsch : “heer ridder, wenscht gij op uw besluit terug te komen?”

Hij schudde het hoofd en zeide : “neen, edelvrouwe, liefde is alleen door liefde te winnen”.

Plots, toen hij deze woorden had uitgesproken, stond Geerten voor hem. Hij schrok. Hoe kon hij haar zóó vergeten ? Dat had de roes van het geluk gedaan. Het Geluk ? Zie waartoe het mij gebracht heeft, mompelde hij droef, toen hij het hol bekeek, waarin men hem had opgesloten.

Dagen en nachten kropen door den donkeren kerker, maar Diederik was niet alleen. Geerten zat naast hem op het groote steenblok, dat tot rustbed moest dienen. Reeds verscheidene malen had hij haar vergiffenis gevraagd, doch zij gebaarde niets te hooren. Zij sprak tot hem, zacht gelijk een moeder, die het slechte vergeet en vertelde hem van het goede van vroeger. Dat was de schoone herinnering, waarvan de draad elken dag door den hofmeester gebroken werd, als hij vragen kwam of de ridder nog niet tot een ander besluit gekomen was. Eens, op een zekeren morgen verscheen de koningin-weduwe zelf voor de tralie-deur; zij had zich in een schitterend gewaad gestoken en heur oogen fonkelden als de sterren.

Diederik keek onverschillig voor zich.

- En heeft de heer ridder zich nog niet bedacht ? vroeg zij op haar zoetsten toon.

- Ik blijf bij mijn besluit, antwoordde Diederik kort.

- Maar gij wildet toch rijk en groot worden?

- Neen, neen, zoek naar eenen anderen vent. Ik wensch alleen de vrijheid; zet de kooi open, en ik zal wegvliegen, gelijk een vogeltje.

- Nooit, gilde de koninginne. Gij spreekt als tegen een straatvrouw.

Maar ik zal jou wel krijgen, riddertje. Wij zullen u vetmesten om gebraden te worden voor uwe vriendinne Fortuna, en zij stiet daarbij

een hoongelach uit, dat akelig galmde door de onderaardsche gewelven.

Dienzelfden nacht, terwijl Diederik aan Geerten om hulp bad, verscheen er een jonkvrouw in den kerker.

- Sta op, heer ridder, en volg mij, fluisterde zij. De koningsdochter - die in heur kamer bewaakt wordt - heeft mij tot u gezonden om u te redden, want de koningin-weduwe heeft besloten u te offeren.

- Zoo, zoo, mompelde Diederik, dan zou ze mij toch willen bakken. Ik volg u al, jonkfre; en de onbekende geleidde hem tot aan de groote poort, waar hij zijn paard, schild en wapentuig terugvond.

- Dank u, jonkvrouw, sprak hij.

Zeg er is, moet de koningsdochter nu met den ouwen wreedaard trouwen, vroeg hij.

- Neen, neen. Sinds zijn nederlaag is ie spoorloos verdwenen.

- Gelukkig, dan ben ik hier toch niet voor niemendalle geweest, lachte hij. Nogmaals mijn dank hoor, doe de groeten aan de koningsdochter en de complimenten aan haar lieve mama.

VII *Langs andere wegen*

Daarna reed Diederik welgezind den nacht in, die zoo donker was, dat hij den kop van zijn paard nauwelijks kon zien.

Toen de dag langzaam open ging, bevond hij zich in een smalle dreef van kastanjelaren.

- 'k Moet lang bij de koninginne op visite zijn geweest, mompelde Diederik, want zie de blaren zijn al geel als goud en de grond ligt bezaaid met opengebarsten stekel-bolsters. Het was nog groen, toen het Geluk mij in de armen nam en nu het mij losgelaten heeft is de grauwe herfst er al. En nog heb ik geen geld voor Geerten. Wat moet ik beginnen ?

Deze gedachte en de grijze morgen, welke als een rouw-sluier over de boomen hing, brachten weer droefheid in zijn harte. Pollux scheen het te bemerken, want het paard bleef plotseling staan en keek zijn meester met groote, treurige oogen aan.

Het was op een kruisweg.

Diederik wreef het dier langs den hals en sprak : “zoo, zoo, brave jongen, ge zijt al net als je baas, die weet ook niet welken weg hij nemen moet. Dat komt er van als je blindelings achter het geluk geloopt hebt. Maar wacht, daar is 'n heuvel. Ik zal eens uitkijken.”

De ridder liep den berg op en klom nog in een boom, doch hij zag niets dan de gouden dreef, welke als een sieraad geslingerd lag door de donkere eikenbosschen, die in de morgen-nevels gesluiert waren.

- Rust maar wat, Pollux, riep hij tot zijn paard. Ik zal een oogenblikje wachten om te zien in welken hoek de zon hier uit haar bedde komt.

Pas zat hij op een dikken tak, of hij werd verrast door een kleine stem, welke uit den grond scheen te komen en vroeg : “hé, ridder, wat zoekt

gij?” Diederik klom naar beneden en stond voor een manneke, zoo klein, dat hij het wel op zijn hand kon zetten.

De ridder lachte om het vinnig ventje, dat trotsch aan zijn baard trok en nogmaals vroeg : “wat zoekt de heer ridder?”

- Ik zoek den weg naar het goud, zei Diederik.

De kabouter begon met duim- en wijsvingertje aan de toppen van zijnen baard te draaien en sprak : “zoo, zoo, alweer een nieuwen klant.

De weg naar het goud loopt door velden van arbeid. Werken en nog eens werken, dat geeft schoon en sterk goud. Graaf met ons aardmannekes hier in de bosschen en gij zult eiken dag een klein korreltje vinden”.

- Maar ik heb geen tijd tot arbeid; ik heb het goud onmiddellijk noodig, antwoordde de ridder.

- Dan, dan kunt gij het alleen bij den duivel vinden, als ge durft, sprak de kleine.

- 't Kan me niet verjuppiterren, zei Diederik onverschillig. Wijs mij den weg naar den duivel.

De kabouter beefde, schraapte zijn keel en zei : “heere, ik durf haast niet. De reis naar den duivel is de gevaarlijkste. welke men ondernemen kan”.

- Geeft niets, schreeuwde Diederik.

- Nu, dan zal ik het u zeggen : ge volgt de gouden dreef nog lange uren tot ge eindelijk aan ettelijke vennen komt, waarbij een groep huizekens staat, welke men den naam Putte heeft gegeven. Even verder is een weg links, welke uitloopt op den Tooverberg. Daar ligt de groote schat der duivels. Scherp uw zwaard en uw verstand, want ge zult beide wel noodig hebben.

- Laat dat maar aan mij over, kleine guit. Ik dank je wel hoor, lachte Diederik. die op zijn paard sprong en zoo snel reed, dat de gouden blaren der kastanjelaren d'er van rilden en naar beneden tuimelden.

VIII *Om de schatten der duivels*

Den volgenden dag stond de ridder aan den voet van den Tooverberg, een hoogen heuvel, dichtbegroeid met allerlei hout. Bovenop staken zilver-popels hun lange lijven hoog in de lucht, langs de hellingen sloepen droomerige eiken, tusschen forsche beuken en magere berkjes en om al die boomen slingerde zich een warremoes van doornen, braamstruiken, klimop, brandnetels en veel ander vuil.

Diederik vond, na lang zoeken een pad, dat naar boven leidde. Toen hij het wegelken wilde opgaan, vloog een vogel in een noodschreeuw op en terzelfdertijd schoof een dikke slang voor de voeten van den ridder, die zonder een oogenblik aarzelens het serpent zoo met zijn zwaard bewerkte, dat het stervend ondier zich in verscheidene knoopen legde. Tot groote verbazing van den ridder begon het ratelend beest te praten.

De slang zeide : “Ik was eenmaal de opperhofmeester van den grooten koning. Ik wilde door kruipen en vleien vele schatten verzamelen, maar daardoor kwam ik in de hel terecht. De duivel veranderde mij in een slang en beval mij op zijn schatten te waken”.

- Dan ben ik toch op den goeden weg, riep de ridder.

De slang knikte en stierf.

Diederik teende langzaam verder, speurend naar alle kanten. Plots zag hij zich ingesloten ; voor hem stond een tijger en achter zijn hielen voelde hij den snuit van een vos. De laatste gaf hij, achteruit, een trap dat het beest bewusteloos neer lag en den tijger sloeg hij zoo geweldig op zijnen kop, dat hij zelfs geen tijd had om een gil te laten, maar morsdood op den grond viel.

- Met dezen sinjeur zal ik geen moeite meer hebben, sprak Diederik. Maar hoe zit het met jou slimmerik. De vos, die weer bijkwam, smeekte : “edele heer, spaar mij en ik zal u niet meer hinderen. Ik zit

hier helaas ook niet voer mijn plezier. De duivel is mijn baas en hij heeft mij op wacht gesteld evenals den tijger daar, die vroeger mijn chef was”.

. -:- Hoe zoo, vroeg Diederik nieuwsgierig.

- Wel, sprak de vos, hij was eertijds de grootste bankier van Rome en ik zijn advocaat. Wij trachtten door slimmigheidjes en valsche streken alle schatten der wereld bijeen te schrapen, maar wij zijn in de hel getuimeld en de duivel heeft hem in een tijger en mij in een vos veranderd.

- Zoo, zoo, zei de ridder, die juist wat meer wilde vragen, toen een woest gebrul den heelen berg deed rillen.

- De leeuw, beefde de vos, en kroop met zijn staart tusschen de pooten in het struikgewas.

Diederik stelde zich in positie achter een dikken beuk; hij hoorde - 't was of een heele ruiterschaar kwam aanvliegen - het dier in woeste vaart het bergpad afrennen en wachtte. Toen het brullende beest bij den dooden tijger kwam, bleef het staan om te snuffelen en van dat moment maakte Diederik gebruik om met zooveel kracht over den rug van den leeuw te houwen, dat het dier in twee stukken op den grond viel.

- Gij hebt mij goed geraakt, vriend, sprak het voorste deel. Maar ik ben tevreden hoor, want dat eeuwige waken bevalt mij al lang niet meer. Ge zult dat begrijpen, als ik je zeg, dat ik vroeger koning was. Men noemde mij de “wreede”. Zoo erg was het wel niet. 't Is waar, voor mij waren geweld en macht het hoogste recht en met deze middelen, door oorlog en strooptochten.

heb ik gepoogd groote schatten te verzamelen. Helaas, toen ik meende mijn hoogste doel te hebben bereikt, werd ik in de hel geslingerd; de duivel maakte mij tot een leeuw om zijn geld te bewaken.

- Nogmaals, ik ben zeer content, dat gij er een eind aan gemaakt hebt, zei de leeuw, en hij blies zijn laatsten adem uit, zoo hard nog, dat de dorre blaren rammelend opstoven.

Diederik klom al hooger en hooger; zijn gelaat gloeide van spanning. Opeens werd hij vastgegrepen door een monster, zooals hij nog nimmer zag. Het had wel honderd slangerige armen, zoo glad en slijmerig, dat zijn zwaard bij elken slag uitgleed. De ridder vocht met armen en voeten, maar het was of al zijn kracht wegschoof op de vettigheid. Diederik voelde zich overwonnen. Het monster slingerde steeds meer armen om het lichaam van den jonkman, die uitgeput het hoofd liet vallen op zijn borst en snikte:

- Oh, Geerten !

Op hetzelfde oogenblik losten de slijmerige armen van het monster, dat vroeg:

- Kent gij de heilige Geerten ?

- Ik ben heur... beste vriend, antwoordde Diederik verwonderd-blij.

- Dat is dan uw redding, ridder. Ik ben wel een vreeselijk wangedrocht van den duivel, maar toch kan ik nog dankbaar zijn. En ik moet het. Want Geerten heeft mij veel goed gedaan. Zij heeft mij wel honderd malen gewaarschuwd voor het verderfelijke leven, dat ik leidde, doch de ziekte der wereld had mij te pakken. Ik wilde rijk en schoon zijn en daarom verkocht ik mijzelven, zooals een boer een stuk vee, dat vandaag in dezen stal en morgen weer elders te slapen ligt.

Maar in plaats van rijkdom viel de verschrikkelijkste ziekte op mijn lichaam. Allen, die mijn vrienden zegden te zijn, verlieten mij in

grooten haaste en alleen Geerten kwam mij ter hulpe. Zij troostte mij in mijn lijden en stilde de pijnen door de wonden, die mijn lichaam wegvraten te zuiveren. Ah, welk een liefde! Welk een opoffering. Zij zouden mij tot een goed leven hebben teruggebracht, ware de dood niet verrassend gekomen, zei de duivelinne, die zoo hard begon te schreien, dat zij geheel in tranen wegsmolt.

Niet weinig verbaasd vervolgde Diederik zijnen tocht. Toen hij onder de slanke popels kwam, trad een lange, magere man met spitsen kinbaard en vlammeende oogen in zijn effen gezicht op hem tegemoet, en vroeg kortaf :

- Hoe zijt ge hier gekomen ?

- Wel langs het wegelken, antwoordde Diederik.

- En waren er geen wachten ?

- Ik heb niets gezien dan enkele beesten, maar die konden mij niet beletten naar boven te gaan.

- Hebt gij ze verslagen ?

- Het paadje is maar smal en om er door te geraken heb ik een leeuw en ik weet niet wat in tweeën moeten kappen.

- Ge zijt een ferme kerel. Wat zoekt gij hier?

- Ik zoek goud, sprak Diederik.

- Als het anders niet is, glimlachte de lange minzaam. Ge kunt uw kisten vol krijgen door slechts dit stuk met uw bloed te onder-teekenen.

De duivel - want hij was het - haalde een perkamenten rolletje uit zijn zak en gaf het aan den ridder. Diederik keek het nauwelijks in en met bloed uit zijn pols teekende hij, dat hij zijn ziele verkocht.

De lange trok het stuk begeerig terug, moffelde het tevreden lachend in zijn binnenzak en zeide : "Ga, uw kisten loopen over van het edelste

goud, maar denk aan uw contract, en keer binnen drie jaren hier terug, want dan is uw termijn afgelopen”.

Diederik luisterde niet eens, stormde den berg af, sprong te paard en vloog naar zijn kasteel, waar hij stapels met goud in zijn kassen vond.

IX *Weer aan den goeden arbeid*

Met zwaar gevulde zakken reed Diederik naar Bergen-op-Zoom om er Geerten te vinden. De najaarsstormen holden en bolden door de lucht; en beukten de boomen, die akelig zuchtten en kermden, maar de ridder kon niet wachten en zoo kwam hij in het zwartste van den nacht binnen Bergen, waar hij nog een open herberg hoopte te treffen. Want in Bergen hebben alle eeuwen door groote plakkers gewoond.

En uit den "Draak", het panhuis²⁰) bij het zandplein, dat Geerten langen tijd tot vergaderplaats diende, vielen nog licht en rumoer in den stormnacht. Toen Diederik aan de deur rammelde, brak het lawaai tot de waard riep :

- Wie is daar ?

- Ik ben ridder Diederik, doe maar open, schreeuwde de ridder.

Binnen ging een gejuich op : "Leve ridder Diederik!" en de zware deur vloog door een rukwind open.

Diederik vond de gelagzaal geheel gevuld met ambachtslieden : metsers, timmerlieden en smeden, die bezig waren uit groote zakken, die naast hen op den grond lagen, stapels brood, meters worst, spek en gebraden kiekens te halen. Blijkbaar maakten zij zich juist gereed voor het avondmaal.

Toen Diederik zag, dat zij hun toebereidselen staakten, zeide hij : "Ga maar voort, vrienden."

De oudste, een zware smid, met armen zoo dik als boomen, antwoordde: "Heer ridder, wij danken u; wij hebben een moeilijke reize achter den rug; wij zijn uit de streke van Antwerpen gekomen op verzoek van Jonkvrouw Geertruida om hier een kerk te bouwen."

---

²⁰ herberg (vandaar de naam Pannenhuis, welken men in West-Brabant en in België nog als uithangbord van herbergen kan vinden);

- Is Geerten in Bergen of in Borgvliet, onderbrak Diederik haastig.
- Zij was bij ons, heer ridder, zeide de waard. Maar zij is overal aan het bouwen. Twee dagen geleden is zij met een ploeg werklieden van hier naar Oeverberg⁵) vertrokken, waar zij, naar men zegt, ook al een schoone kerk gaat zetten.
- Dank u, Buikske - zoo heette de waard - geef al dees mannen een pint van mij. zei Diederik, die een goudstuk op den toog legde, 'n goeden nacht wenschte en naar buiten stapte, tot groote verbazing der andere gasten, die niet eens den tijd hadden den ridder in dezen nood-nacht een gelukkige reize te wenschen.

Onder de breede beuken en eiken, die Oeverberg⁵) omzoomden, zag Diederik de jonkvrouwe weer. 't Was in de middag-ruste. Geerten zat op een gevelden eik, te midden van een groep werklieden, die met open mond en het noenbrood vast omklemd in de zwarte handen, zoo strak naar haar luisterden, dat zij den ridder eerst zagen, toen hij onder een luiden lach van zijn paard sprong.

Geerten liep hem met beide handen uitgestoken tegemoet en riep :

- Eindelijk, eindelijk, heer ridder! Bevend kuste hij hare blanke vingers.
- Ik dacht dat de wereld u te pakken had, Diederik, zei de jonkvrouw plagend.
- Bijna, bijna, Geerten, antwoordde de ridder.
- Hebt gij een voorspoedige reis gehad?
- Jawel, jawel.
- Ik heb uwe hulp al dien tijd erg gemist, vooral sinds ik groote plannen koester voor den kerken-bouw. Kom eens zien - en zij sprong, licht als een konijntje, over de omgekapte boomen en de uitgeroide struiken naar een open terrein, waar de kerk van Oeverberg⁵) zou gebouwd worden.

Zij beschreef den ridder hare plannen - vol geestdrift, doch eindigde zuchtend: 't is maar jammer, dat ik steeds geld te kort kom.

- Maak u daarover geen zorgen, Geerten; kisten vol goud staan op mijn :kasteel.

- Dank u, Diederik, duizendmaal dank; maar ik mag dat alles niet aan-vaarden.

- Liefde is alleen door liefde te winnen, Geerten.

Zij antwoordde met een zoeten glimlach, welke als een zalve in zijn herte viel.

Terwijl zij het terrein bezichtigden, waren de arbeiders weer aan het werk gegaan; zij kaptten, dat heel het bosch galmde en zongen te zamen een vroolijk lied.

Diederik bleef een oogenblik luisteren.

- Wat een gelukkige kerels, sprak hij. Bij ons hoort men dat niet meer, Geerten, Vroeger, ja vroeger, maar nu mort en mokt men slechts bij den arbeid. Hoe komt dat, Geerten ?

- Ik vermoed, heer ridder, dat het aan uwe levensleer te wijten is. Bij u te lande klinkt sinds jaren de leuze : geld ! en nog eens geld ; leven voor het stoffelijke. In alle standen is het een voortdurende strijd geworden om het bezit. En niemand is tevreden ; zij, die geslagen worden natuurlijk niet en degenen, die vandaag winnen evenmin, want zij vreezen reeds voor den strijd van morgen. Nooit is er rust in hunne harten, omdat hun begeerten geen einddoel hebben. Uw leiders, die de menschen alleen door stoffelijk welzijn gelukkig trachten te maken, hebben steeds meer begeerten gekweekt en zoo een maatschappij van nimmer-bevredigden gevormd.

Maar bij ons! vervolgte Geerten. Wij leven met een hooger einddoel en dat is de grondslag van een gelukkige tevredenheid.

Diederik peisde over dees gedachten en beiden gingen zwijgend in de richting van het klooster!

Tot plots Geerten vroeg : “En, heer ridder, vertel mij toch eens wat van uwe reize ? Hebt ge veel schoone avonturen beleefd?

Diederik voelde een gloed in zijn wangen vliegen en aarzelde.

Geerten deed alsof zij niets zag en vroeg zoetjes : “Was Fortuna niet met u?”

De ridder keek een oogenblik verbaasd. Zou zij het weten? Neen, neen, dat kon niet. En hij sprak :

- Ik had een slechte reize, Geerten. Ik heb - bijna ging de ridder een bekentenis doen - ik heb moeten vechten tegen slangen, leeuwen, tijgers en zelfs tegen duivels, geloof ik.

- Maar voor een ridder moet de strijd een lust en een leven zijn, antwoordde Geerten, en zij voegde er ietwat spottend aan toe : “Jelui hebt toch voor niemendal niet zulke geweldige messen aan den gordel hangen”.

- Neen, neen, Geerten, het vechten valt me zwaar, sinds ik uw metgezel geworden ben. 't Is zoo geheel tegen uwe leer.

- En toch, heer ridder, kan het zwaard niet gemist worden. Vroeger was ik in dit opzicht idealist, maar de praktijk heeft mij de overtuiging geleverd, dat, zoolang er nog volken zijn, die de christelijke beginselen niet in hun wetten schrijven, wij wapens ter verdediging noodig hebben. Tijdens uwe afwezigheid kregen wij bij voorbeeld te Hildernisse bezoek van een bende Noormannen, die in booten de Schelde waren opgekomen. Eigenlijk was hun aanval op Borgvliet bedoeld geweest, maar door een merkwaardig toeval moest Hildernisse er aan gelooven.

Gij kent het panhuis van Jan Blaas, vlak bij de Schelde. Daar zaten enkele weken geleden, op een Zondagmiddag, juist na de Hoogmis, de

waard en eenige andere dorpers, als naar gewoonte, - want plattelanders doen dat gaarne, - over geld en goed te stoeven²¹), toen een vreemdeling binnenkwam om een pint te drinken en den kortsten weg naar Borgvliet te vragen.

Jan Blaas tapte een pot, gaf de noodige inlichtingen en voegde zich weer bij zijn vrienden om de blufferij voort te zetten.

's Avonds viel de vreemdeling met een sterke bende ruwe Noormannen in Hildernisse, want de stoeverij had hun plannen gewijzigd.

Daar zijn ongelooflijke wreedheden gebeurd, Diederik. Jan Blaas, wiens koffer nagenoeg leeg in plaats van vol bleek te zijn, werd, van wege de teleurstelling, er in gesloten en levend verbrand.

Schreiende vluchtelingen kwamen bij ons om hulpe kloppen en toen wij open deden, zagen wij den donkeren nacht ros van het vuur, dat Hildernisse wegvrat en uit de Schelde hoorden wij de weeklanken der vrouwen en maagden, die door de schurken waren meegesleurd in hun booten en na onzeggelijk lijden verdronken werden.

Van dat oogenblik heb ik besloten de weermacht in het land van Strijen te reorganiseeren. Ik miste tot nu toe een leider, maar gij komt mij als door den hemel gezonden, Diederik. Bij deze benoem ik jou, behalve tot mijn meester van financiën ook tot opperbevelhebber. En Diederik was vol vreugde. Sindsdien werkten zij eensgezind en ijverig als de biekens²²) ; zij bouwden kerken en kapellen, verzorgden zieken en armen, onderwezen het volk den landbouw en den wapenhandel, doch vooral in de leere der Liefde. Zoo werden de dagen te kort en de nachten te lang. De tijd verliep als een schoone vertelling.

---

²¹ Stoeven; pochen.

²² bijtjes

Diederik voelde zich gelukkig, omdat hij Geerten gelukkig zag. In zijn ziele was er rust gekomen als in een bosch, waarin geen windeke waait. Dat moest de Liefde, de hoogere Liefde zijn, meende hij. Soms, ja soms stormde het er nog wel eens. 't Gebeurde in de nachten, als hij voor zijn geldkisten zat om nieuwe voorraden te scheppen. Dan scheen het hem toe of er stinkende vlammen uit de koffers sloegen, die zich als slangen rond zijn lichaam wrongen. En dan dacht hij, huiverend aan zijn contract, tot een dankbaar glimlachje van Geerten zijn hart weer deed gloeien en de donkere vlekken op zijn denken wegnam.

Maar eens, op zekeren avond, toen hij weer naar zijn kasteel reed, zag hij - want de maan hing helder aan den hemel - bij den ingang van zijn park een mager manneke, dat heel beleefd groette en sprak :

- Heer ridder, uw tijd is bijna om.

- Wat bedoelt gij, vriendje, en wiens boodschapper zijt gij, vroeg Diederik.

- Ik ben de deurwaarder der duivels, ridder; zij laten u weten, dat de termijn van uw contract bijna ten einde is en dat zij u binnen enkele dagen op den Tooverberg verwachten.

Diederik schrok, maar herstelde zich spoedig en sprak :

- Enne ... zoo ik niet eens kwam?

- Dan maakt gij u schuldig aan contractbreuk, heer ridder, en in dat geval zouden de duivels met groote macht u temidden der uwen komen wegsleuren, want een duivel laat zijn schuldenaar niet gemakkelijk glijpen. Bedenk u dus wel, ridder.

Het manneke groette al kwispelend met zijn staart - want hij had er een gelijk alle duivels - en was weg.

Diederik voelde koude zweetdruppels als ijzels op zijn voorhoofd parelen.

Van dien nacht af was de jonkman zonder ruste. Zijn haren werden grijs en zijn wangen grauw en mager of de wormen aan hem knaagden.

Geerten, dit alles ziende, vroeg : “Diederik zijt ge ziek ?”

- Neen, Geerten, antwoordde de ridder treurig. Ik lijd, omdat ik u spoedig zal moeten verlaten. Een groote reis staat mij te wachten.

- En is zij gevaarlijk ? vroeg Geerten.

- Ja, erg, heel gevaarlijk.

- Moet ge weer tegen leeuwen en duivels vechten ?

- 't Is zeer goed mogelijk, Geerten.

- Maar waarom bevreesd, Diederik!

Gij hebt toch uw wapens : tegen de leeuwen en tijgers zwaait gij uw familiezwaard en tegen de duivels het Kruis, dat ik u leerde.

Diederik knikte.

X *De terugreis naar den duivel*

Toen de ridder de reis naar den duivel begon, was Geerten niet in Oeverberg⁵). Verscheidene dagen tevoren had een renbode uit Nijvel de tijding gebracht, dat hare moeder, de abdisse, ernstig ziek lag en haar wilde spreken. Geertens afwezigheid duurde langer dan verwacht werd en zoo reed Diederik op een somberen Bamis-morgen²³) zonder afscheid naar den Tooverberg. De jonkman was er niet erg bedroefd om, want hij had nimmer van ontroerende handdrukken gehouden ; bovendien vreesde hij op het laatste oogenblik zijn geheim aan Geerten te zullen verklappen en die schande wilde hij niet op zijn wangen voelen.

Nu eens in volslagen onverschilligheid, het verwrongen hoofd slap op den hals of hij door een beroerte getroffen was, dan weer in wilde wanhoop, sloeg de ridder den weg in naar Bergen-op-Zoom. Zoo verschrikkelijk was zijn gestalte, dat de landlieden, als zij hem zagen rennen in hun huizekens wegvluchten.

De een zei tot zijn vrouw : “de ridder van de goede Geerten is uitzinnig geworden” ; de andere : “daar juist vloog de brave ridder voorbij ; hij zag er uit of ie zijn laatste reize deed” ; weer een andere : “als ik niet wist, dat het ridder Diederik was, dan zou ik denken, dat de duivel hier voorbij gehold is. Wat een gezicht, vrouwe! Oei !”

Even na den middag kwam Diederik te Bergen aan. De baas van den Draak, waar hij, als gewoonlijk, aanlegde om zijn paard drinken te geven, bezag hem tot twee-, driemaal toe en eerst dan zei hij nog ietwat aarzelend : “goeden middag, ridder Diederik”.

De jonkman antwoordde nauwelijks. - Ge zijt ziek, heer ridder ; mijn beste bed staat voor u gereed om te rusten, zei de waard.

---

²³ Bamis = herfst; nog in West-Brabant gebruikelijk, komt van Baaf (Bavo-mis).

- In de rust zou ik geen rust vinden, sprak Diederik, die betaalde en vertrok tot groote verbazing van den herbergier, wiens bazinne heel heur dik lichaampje deed schudden van meewarigheid en zuchtte, toen zij den ridder zag wegrijden.
- Dien zullen we ook niet meer terugzien, mompelde de waard.
- Waarom hebt ge hem niet hier gehouden ? verweet de bazinne.
- Maar ge hebt toch gehoord, dat ik hem ons bed heb aangeboden ! Dat za! hem nog wel niet dikwijls gepresenteerd zijn. En goed bekeken is het voor ons misschien beter, dat hij niet gebleven is. Ridders zijn rare kornuiten. Weete gij wat voor ziekte tusschen zijn ribben zit ? Best mogelijk, dat hij betooverd is, of den duivel in zijn lichaam heeft. Neen, neen, zoo is 't wel beter. Ridders zijn goed in de herberg, maar zij moeten gezond zijn.

Diederik koos den weg vlak langs den boord der Schelde, want hij wenschte zoo weinig mogelijk bekenden te ontmoeten. Hij wilde alleen zijn met zijn gedachten, welke rondliepen als een molen. Telkens zag hij den Tooverberg met dansende duivels voor zich, telkens weer greep hij zijn zwaard, maar elken keer zakte zijn arm slap weg.

Eindelijk kreeg hij toch een ander uitzicht : het kruisteeken ! Had Geerten hem dat niet aangeraden ? Dees gedachte bracht opbeuring, maar slechts één oogenblik, want een geheime stem fluisterde dat het kruisteeken in zijn handen, welke nog beefden van twijfel, zonder kracht zou zijn.

Uit deze mijmering werd hij - het was halverwege tusschen Bergen en Hildernisse - plotseling opgeschrikt door de stem van Geerten, die tegen een laag duintje te rusten zat.

Zij was in zwaren rouw.

Beiden stonden een oogenblik sprakeloos van droefheid tegenover elkander.

- Moeder is gestorven, zuchtte Geerten, terwijl tranen over haar verbleekte wangen liepen. Maar moeder is gelukkig, Diederik. Zij is zoo heerlijk heengegaan! Toen zij haar oogen voor altijd sloot was haar gelaat vredig als de maan en om haar mond speelde heel zoetjes een hemelsche glimlach, - en zich geheel herstellend vervolgde zij met krachtige, rustige stem : - ik ben tot haar opvolgster in Nijvel gekozen. Ik zal u dus meer en meer noodig hebben, Diederik, om hier mijn werken te besturen.

- Maar ... stotterde de ridder.

- Ha, vergeef mij, Diederik. Ik zie het ; gij zijt vol vertwijfeling op uw beslissende levensreize. Hebt gij dan nog geen geloove ?

- Helaas, Geerten, nog niet dat vaste, hetwelk doet sterven met een lach ... Ik ... ik kan niet, want. ...

Bijna bekende hij, maar Geerten onderbrak :

- Het zal komen, Diederik.

- Neen, neen, het is te laat, Geerten, snikte hij.

- Zeg dat nooit, ridder. Kom laten wij 'n dronk wijden ter eere van Sinte Jan en ter minne van mij. Dat zal u voor alle gevaren behoeden.

Terzelfdertijd sloeg Geerten met haren staf op den grond en een heldere bron - welke nog altijd bestaat - borrelde op.

Diederik, verbaasd over dit alles, voelde met het heerlijke water, nieuwe krachten en meer moed in zijn lijve stroomen. Het was of zijn hart weer groeide en toen hij afscheid nam lag een lach van hoop en liefde om zijn lippen.

Maar nauwelijks was Geerten uit het zicht of nieuwe twijfelingen wierpen zich op zijn ziele, welke even hulpeloos verlaten lag als de verre, grauwe heiden achter Woensdrecht. Een oogenblik wilde hij

naar zijn ouden vriend, den toovenaar op den IJzenberg, doch het vertrouwen in deze mannen was bij hem geweken sinds zijn laatste reize.

Zoo kwam hij, bevend of de koorts hem te pakken had, aan den Tooverberg. De zon stak heur laatste stralen in de bruine Bamisboomen, toen hij het bergpad opreed.

Alles was het oude gebleven. Als eerste wacht verscheen weer een slang, maar toen zij hem zag siste zij : - haast je wat, want onze baas barst haast van ongeduld.

De andere wakers, die bezig waren een verfoeilijk spel te spelen, keken even op en groetten heel vertrouwelijk alsof zij hem reeds als lotgenoot beschouwden.

Ten slotte kreeg hij den opper-duivel in het oog. Diederik huiverde. Nu was het niet de lange magere met wien hij het contract had gesloten, maar een dik, vuil, afschuwelijk monster, met vlammen in oogen, neus en mond en klauwen veel grooter dan die van een beer. Zijn smerige staart kwispelde van ongeduld en als de top den grond raakte schudde heel de Tooverberg.

Plotseling keerde het hellebeest zich nijdig om. De duivel bemerkte den ridder ; hij grijnsde, doch slechts één oogenblik, want dan stiet hij een verschrikkelijk gehuil vol spijt en woede uit.

Hij scheurde het contract in stukken, draaide en keerde het logge lijf of het vol pijnen zat en riep : - Ongelukkige, die ik ben ; ik heb geen enkele macht meer over u. Gij hebt ter minne van Sinte Geerten gedronken en nu staat zij achter uwen rug om u te beschermen. Zie, zie daar is zij ... Bij deze woorden verdween het monster al vloekend en tierend in wolken van zwaveldamp, die den heelen berg verduisterden.

Diederik raapte de stukken van het contract op en liep ongestoord het pad af. Hij was vrij, gered door de liefde van Geerten.

Den volgenden morgen wandelden Geerten en Diederik al vroeg in de tuinen van Borgvliet. Toen de ridder zijn hart had uitgesproken, vroeg Geerten :

- En wat denkt gij nu te doen ? Zonder aarzelen zeide hij : - Ik zal in een klooster gaan om de rest van mijn leven aan den dienst van God te wijden en Zijn gunsten waardig te worden.

Geerten glimlachte en zijne magere handen streelend, sprak zij : “Zoo hebt gij door uwe liefde de Liefde gewonnen”.

EINDE

IMPRIMATUR

Mechliniae, 24 Aprilis 1924

J. THYS, *can., lib. cens.*

Aanteekeningen

1

Sinte Geertrui is de Brabantsche heilige bij uitnemendheid. Zij werd in het jaar 626 geboren, en was de dochter van Pepijn van Landen, den groothofmeester van koning Sigebert, die vol ijver al de dagen van zijn leven besteedde aan de verspreiding van het christen geloof. Het was in die wondere eeuw, dat vele edelen en jonkvrouwen geroepen werden om in de Nederlanden het licht van het evangelie te brengen. Geerten, de schoone, had vooral Brabant, het land van Strijen, waarvan zij de eerste vrouwe was, tot arbeidsveld. Zij werkte in heel dees uitgestrekte streke, maar verbleef voornamelijk te Oeverberg⁵) – (thans Geertruidenberg) - te Bergen op Zoom en in Borgvliet. In 647 werd de heilige Geertrui tot abdisse van het klooster van Nijvel gekozen, waar zij in 659 overleed. Zij verwekte vele wonderen.

2

Het ontstaan van het Sinte Geertruida-putje in de buurt van Bergen op Zoom, wordt met verschil verhaald. Merkwaardig is, dat deze bron, welke sedert eeuwen ieder etmaal door het zoute water der Schelde overstroomd werd en in een door en door zilten bodem gelegen is, nog steeds heerlijk zoet water geeft. (Sedert de publicatie van dit verhaal is wel het een en ander met deze bron gebeurd. Zie een aantal publicaties in de Waterschans, waaronder [deze van W van Ham](#). Anno 2019 ligt de betonnen overkapping als een (te) vergeten object onder een grasbedekking in de westelijke berm van de Markiezaatsweg, pal naast het talud van de Olof Palmebrug).

Sinte Geerten was langen tijd niet alleen in Brabant, maar ook in de Nederlanden, in Vlaanderen, ja zelfs in Duitschland de patrones der reizenden. Voor het vertrek werd een glas ter eere van Sint Geerten gedronken. Maar ook bij andere gelegenheden.

Wagenaar zegt : verscheidene eeuwen agter een werd ter haarer gedachtenisse op de gastmalen en bij andere gelegenheden in deze landen een braven teug gedronken, bekend bij den naam “van Sinte Geerden minne”.

In het vierde boek der rijmkroniek van Melis Stoke, waar hij vertelt van den aanslag op graaf Floris de Vijfde, lezen wij:

“De Grave (Floris) ne bleef niet stille.

Hi seide : Heer Ghisebrecht (van Am[stel] hier inne

Sal ic u sinte Gherden minne

Geven eer wi hene riden.

Men brochte wijn ten selven tiden.

De Grave liet scinken den wijn.

En seide : Drinct vander hant mijn

Sinte Gherden minne, en vaert wel.

Huydecoper teekent daarbij aan : “de dronk van Sinte Geerden minne was niet anders dan een dronk van behouden reize, Sinte Geertruid gold als de beschermheilige der reizigers en de dronk was niet alleen in de Nederlanden gebruikelijk, maar ook, gelijk Molanus getuigt, in andere landen”.

Diederik is een dier ridders, die lang moesten worstelen om tot de Waarheid te komen. Hij verpersoonlijkt degenen, die in het begin van het christendom in Brabant wel christelijk voelden, maar, zooals Schayes zegt, nog jaren en jaren vasthielden aan de heidensche gewoonten en bijgeloovigheden.

Colofon

Het verhaal 'De liefde van Sinte Geertrui' is gebaseerd op de legende Van Ste Gertrudis die de ridder redt, die zijn ziel aan de duivel verkocht had. Gertrudis geeft hem slechts ruimte tot een platonische liefde. Zijn belevenissen die daaruit voortvloeien volgen deels hetzelfde thema dat Charles Dickens gebruikte in zijn Christmas Carol, waarin Scrooge geconfronteerd wordt met de gevolgen van zijn daden, en waarbij anderen als niet na te volgen voorbeeld worden gesteld. Het presenteren van waarschuwendende voorbeelden om een (bekerings)doel te bereiken is echter van alle tijden.

Wat dit boekje zo aantrekkelijk maakt voor Westbrabanders is dat het verhaal zich nagenoeg geheel afspeelt in deze omgeving, met herkenbare toponiemen. Zelfs de verblijfplaats van de duivel, de [Tooverberg](#), is op de kaart terug te vinden²⁴). Ook andere plaatsaanduidingen komen in het boekje voor.

De schrijver van het verhaal kende goed de weg in deze streken²⁵). Zijn kennis van de plaatselijke geschiedenis blijkt uit diverse opmerkingen. Hij speelt met feiten die in de tijd dat Gertrudis leefde, nog eeuwen op zich zouden wachten. Zijn katholiek-journalistieke achtergrond verraadt zich met een hint naar een kennelijk onbetrouwbare bankier van het Vaticaan.

Ofschoon het boekje duidelijk de sfeer van de Rijke Roomse Leven ademt, is het ook in de huidige tijd zeer leesbaar, en vanwege de topografische herkenbaarheid een plezier voor belangstellenden voor lokale geschiedenis.

AvL

---

²⁴ Deze ligt ten westen van de Putseweg, ongeveer tegenover Bieduinenhof

²⁵ Zie laatste pagina van dit boekje

Wie de publicaties in de Maasbode wil inzien, kan het best de website [Delpher](#) raadplegen. Hier krijgt u met één klik de betreffende delen gepresenteerd.

Dat de schrijver Stan Dietvors de streek goed kende, blijkt uit het '[Bijblad van de katholieke pers](#)'. Daarin is in de ledenlijst vermeld:

C. Dietvors, Red. "De Maasbode". Capelle (Belgie), Antwerpsche Steenweg, [Platanendreef 96](#) [Platanendreef 96](#).

Met een woning vlakbij het treinstation, zal Dietvors veelal de trein naar Rotterdam genomen hebben, maar ook de trambaan ABT (Antwerpen-Bergen op Zoom-Tholen is vlakbij, en die brengt hem in het gebied wat nu de Brabantse Wal wordt genoemd.